

NOU 2022:21, Strafferettslig vern av den seksuelle selvbestemmelsesretten

Høringssvar fra LNU

Landsrådet for Norges barne- og ungdomsorganisasjoner takker for muligheten til å komme med høringssvar til «Strafferettslig vern av den seksuelle selvbestemmelsesretten».

Barne- og ungdomsorganisasjonene består av samfunnspolitiske organisasjoner, student- og elevorganisasjoner, kultur, friluft og fritidsorganisasjoner i tillegg til livssynsbaserte organisasjoner, som alle er av, for og med barn og unge. Møteplasser for barn og unge er stort sett positive fellesskap, men organisasjoner møter også vanskelige situasjoner hvor seksuell trakassering, krenkelser og overgrep skjer. I over 20 år har LNU bidratt med kompetanseheving og bistand for å forebygge og håndtere tilfeller av grenseoverskridelser, seksuell trakassering, seksuelle overgrep med mer. Gjennom "[LNU Trygg!](#)" har vi erfart mange ulike situasjoner barn og unge står ovenfor i møte med straffeloven og seksuell selvbestemmelsesrett, og følger utviklingstrekk nøye.

Endringer i voldtekstbestemmelsen

Straffelovrådet er tydelig på at dagens voldtekstbestemmelsen ikke går langt nok i å verne retten til seksuell selvbestemmelse. LNU deler dette synet, og mener at rådets forslag om utvidelse av voldtekstbestemmelsen vil kunne føre til at noen flere tilfeller enn i dag vil regnes som voldtekt.

Straffelovrådet foreslår å innføre et nytt ledd bokstav b i voldtekstbestemmelsen, som pålegger en person som ikke ønsker å ha seksuell omgang å vise sin manglende vilje i ord eller handling. Dette vil ikke bringe straffeloven i overensstemmelse med internasjonale menneskerettighetsstandarder slik vi ser det.

Rådet presenterer to modeller for endring: «bare ja betyr ja» og «nei betyr nei». Det gis inntrykk av at disse to modellene ikke er så ulike. Etter vår forståelse er premissene modellene bygger på vidt forskjellige. Hvorvidt den ene eller andre modellen legges til grunn for straffelovens kapittel om seksuallovbrudd vil gi ulike utgangspunkt for den videre strafferettslige forfølgelsen av voldtekt. LNU mener voldtekstbestemmelsen må ligge tettere opp mot en «ja betyr ja»-modell.

Endringer i seksuell handling uten samtykke

Straffelovrådet foreslår en endring i §297 om seksuell handling uten samtykke. Vi støtter Samtykkealliansens høringssvar hvor det i punkt 6 kommer fram at innsnevring av §297 om seksuell handling uten samtykke kan bryte med menneskerettslige forpliktelser. Dette gjelder også forslaget om å endre dagens § 304 om seksuell handling med barn under 16 år til en bestemmelse som rammer «seksuell berøring». Forslaget vil svekke barn og unges beskyttelse fra ulike former for uønskede seksuelle handlinger.

Endringer i seksuell lavalder

Straffelovrådet foreslår den seksuelle lavalderen senket fra 16 til 15 år, for å få en bedre balanse mellom vernet mot seksuelle krenkelser og vernet av større barns utøvelse av sin seksualitet. LNU mener utfordringene som løftes av rådet ikke løses av forslaget med senket seksuell lavalder.

LNU erfarer at ungdom i denne alderen er svært forskjellige, og setter pris på at seksuell selvbestemmelse skal settes høyt blant aldersgruppen for å innfri deres rettigheter. Likevel vil vi uttrykke tydelig bekymring for dette forslaget. Vi savner derimot tilstrekkelige undersøkelser som underbygger forslaget om å senke den seksuelle lavalderen, og mener innspill fra barn og unge selv burde vært sentrale og avgjørende for et slikt forslag. Vi stiller spørsmål ved hvorvidt rådet har gjort en barnerettslig vurdering av konsekvensene ved dette forslaget, og mener at signaleffekten av å senke den seksuelle lavalderen også bør tas med i vurderingen. Noen unge vil kanskje oppleve et økt press på tidligere seksuell debut. Den mer allmenne signaleffekten av en lavere seksuell lavalder bør være et moment som bør vurderes i større grad enn det utvalget gjør i sin utredning.

Rådets forslag baserer seg blant annet på at kriminell lavalder og seksuell lavalder burde samsvare. LNU mener at aldersgrenser ikke nødvendigvis må samsvare på ulike områder uten er grundig vurdering av hvordan dette vil treffe i praksis, og i dette tilfellet mener vi det vil være mer hensiktsmessig å se hen til andre aldersgrenser, slik som aldersgrensen for helserettslig selvbestemmelse fastsatt til 16 år.¹

LNU erfarer at anmeldte saker som omhandler seksuelle relasjoner med ulik grad av overmaktsforhold og/eller stor aldersforskjell, ofte henlegges på bakgrunn av at den berørte ungdommen var over den seksuelle lavalderen. I slike tilfeller ser vi en kombinasjon av dårlig anvendelse av lovverk og begrenset kapasitet hos Politiet. Vi erfarer at seksuell lavalder ofte brukes som en standard for å fastsette alvorlighetsgrad og hvorvidt saken skal etterforskes videre i tilfeller der handlingen kan ha vært samtykkende, men likevel kan være skadelig for barnet/ungdommen som deltar. §295 om overmaktsforhold er en svært viktig paragraf i flere tilfeller LNU har erfaring fra, men er ofte ikke tilstrekkelig, da den ofte sees i sammenheng med seksuell lavalder.

Styrket vern mot seksuell utnyttelse av personer under 18 år i en særlig sårbar situasjon

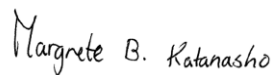
Straffelovrådet foreslår at bestemmelsen om seksuell utnyttelse av barn i en sårbar livssituasjon i § 295 første ledd bokstav c i all hovedsak bør videreføres, men at ordet «livssituasjon» bør byttes ut med «situasjon». LNU støtter dette forslaget, og mener det er en viktig endring i tråd med våre forpliktelser i Lanzarotekonvensjonen, og for å beskytte barn mot seksuell utnyttelse. LNU vil understreke at alle barn under 18 år har behov for ekstra beskyttelse i lovverket, uavhengig av situasjonen de er i.

¹ [Lov om pasient- og brukerrettigheter, §4-3](#)

Med vennlig hilsen

A handwritten signature in black ink, reading 'Martine Tønnessen'.

Martine Tønnessen
Generalsekretær

A handwritten signature in black ink, reading 'Margrete B. Kantanasho'.

Margrete Bjørge Kantanasho
Styreleder